

polishtheatrejournal.com

Call for papers do czwartego numeru „Polish Theatre Journal”

Ogłaszamy open call dla tekstów do następnego numeru „Polish Theatre Journal” z tematem przewodnim „Post-teatr i sojusznicy. Nowe eksperymenty polskiego teatru”. Termin zgłaszania propozycji do czwartego numeru „PTJ”: **30 marca 2017**.

„Polish Theatre Journal” („PTJ”) jest internetowym, anglojęzycznym, naukowym czasopismem poświęconym współczesnemu polskiemu teatrowi i performansowi, wydawanym dwa razy do roku przez Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie oraz Wydział Wiedzy o Teatrze Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie.

W czwartym numerze „PTJ” zamierzamy zająć się nowymi praktykami polskiego teatru eksperymentalnego. Punktem wyjścia jest dla nas intuicja, że w ostatnich latach w pejzażu polskiego teatru pojawiło się nowe środowisko o celach i sposobach działania wyraźnie odmiennych od tych, które preferowane były w dekadach poprzednich. Jako najciekawszych twórców tego nowego środowiska chcemy wskazać m.in. Annę Karasińską, Martę Górnicką, Wojtkę Ziemińskiego, Martę Ziółek, Grzegorza Laszuka, Wojtkę Blecharza, Weronikę Szczawińską, Annę Smolar, niektórych choreografów z kręgu warszawskiego Centrum w Ruchu. W ich twórczości dostrzec można elementy wspólne, jednak dotąd rodzima krytyka nie poświęciła tym zbieżnościom zbyt wiele uwagi.

Chcielibyśmy wypełnić tę lukę, podjąć wysiłek bardziej precyzyjnego zdefiniowania granic nowego zjawiska, wskazania głównych wyróżniających go cech. Jako nazwę dla opisywanego nurtu proponujemy – licząc, że taka prowokacja ożywi dyskusję – pojęcie post-teatru. Wydaje się nam ono uzasadnione z jednego podstawowego względu: niemal wszyscy wymienieni artyści eksperymentują z formułą teatru bardzo oszczędnego, pozbawionego tradycyjnych widowiskowych atutów, można powiedzieć, że odzierają teatr ze zwyczajowo rozumianej teatralności, zarazem jednak wciąż świadomie umieszczają swoje wysiłki w instytucjonalnej ramie teatru, a fenomen teatralności nierzadko czynią głównym przedmiotem własnego zainteresowania. Pozostają więc częścią teatru, choć jednocześnie na różne sposoby próbują się z niego wydostać.

Wśród najciekawszych cech tak zdefiniowanego post-teatru należałoby wymienić:

- redukowanie poziomu fikcji teatralnej (w spektaklach post-teatru artyści występujący na scenie rzadziej są aktorami odtwarzającymi zawczasu przygotowane role, częściej zaś performerami wykonującymi konkretne działania; scenografia nie tworzy złudzenia świata przedstawionego, poszczególne przedmioty zachowują swe potoczne przeznaczenie: kawałek kartonu pozostaje kawałkiem kartonu, reflektor – reflektorem; tylko sporadycznie obecne na scenie przedmioty nabierają sensów metaforycznych);
- skłonność do narracji autotematycznych albo autobiograficznych (można ją rozumieć jako kolejne świadectwo niechęci do tradycyjnie pojmowanej teatralności);

- wyrafinowany stosunek wobec pojęcia spektaklu (wielu twórców post-teatru przyznaje się do inspiracji klasycznymi dokonaniem amerykańskiego *post modern dance*, szczególnie *No Manifesto* Yvonne Rainer, rozpoczynającym się od słynnego wezwania „NIE dla spektaklu”; niekiedy niechęć do zewnętrznej spektakularności wsparta jest rozpoznaniem i odnalezieniem w francuskich sytuacjach. Zarazem niektórzy twórcy z kręgu post-teatru czynią spektakl współczesnej kultury ważnym tematem swoich prac: odtwarzają na scenie jego mechanizmy, celowo je wyjaskrawiając, a samych siebie prezentując jako jego usatysfakcjonowanych lub zbuntowanych uczestników);
- konceptualne podejście do sytuacji teatralnej (bardzo często twórcy post-teatru obmyślają swoje spektakle jako ujawnienie jednej lub najwyższej kilku precyzyjnie zbudowanych sytuacji teatralnych; widz obserwuje tu przede wszystkim możliwe warianty rozwoju takiej sytuacji, jej wewnętrzną mechanikę; w ten sposób post-teatr jeszcze raz ujawnia swoje autotematyczne zainteresowania: czyni własnym tematem strukturę akcji scenicznej);
- niechęć do traktowania lokalnego kontekstu teatralnego jako kontekstu uprzywilejowanego (środowisko post-teatru jest bodaj pierwszym środowiskiem w historii polskiego teatru, które za punkt odniesienia dla swoich działań nie wybiera osiągnięć lokalnych twórców z poprzednich generacji, ale wybrane wątki z doświadczeń awangardy światowej, w dodatku nie tylko z kręgu teatru, ale również tańca, sztuk wizualnych czy sztuki performans).

Ostatnia cecha wydaje się nam szczególnie warta uwagi. Dlatego chcielibyśmy, by namysłowi nad strategiami artystycznymi stosowanymi przez twórców post-teatru towarzyszyła próba umieszczenia ich na szerszym tle, w kontekście innych, nie tylko lokalnych tradycji teatralnych i performatywnych. Sądzimy, że praktykę polskiego post-teatru warto interpretować w odniesieniu do ważnych międzynarodowych zjawisk teatru, sztuki performans i choreografii ostatnich kilkunastu lat, zwłaszcza do osiągnięć choreografii konceptualnej (Jerome Bel, Xavier Le Roy, Boris Charmatz), nowego teatru dokumentalnego (Rimini Protokoll, Gob Squad) oraz tzw. teatru performatywnego (Forced Entertainment). Poszerzając terminologiczną prowokację, chcielibyśmy wręcz zapytać: czy i jakie symptomy post-teatru dostrzegane są na świecie i czy polskie eksperymenty nie są częścią międzynarodowego zjawiska, diagnozowanego ostrożnie przez niektórych badaczy (np. dyskusja wokół koncepcji „teatru performatywnego” Josette Féral). W tej perspektywie jesteśmy też ciekawi teoretycznych prób konceptualizacji zjawiska, niekoniecznie odnoszących się do jego polskich przejawów.

Liczymy na propozycje tekstów, które tak sformułowane wstępne rozpoznania uszczegółowią, uzupełnią o dodatkowe konteksty lub wezmą za przedmiot sporu.

Streszczenie propozycji tekstu (tak streszczenie, jak sam tekst może być napisany po polsku lub po angielsku) do 300 słów prosimy przysyłać do redakcji na adres ptj@instytut-teatralny.pl lub przez stronę www.polishtheatrejournal.com do 30 marca 2017. Redaktorem prowadzącym czwartego numeru „PTJ” jest dr Tomasz Plata.